

Բայց Ելից Դրոց նախադրութեան հեղինակը՝ Ամենովփիս մը կը զնէ՝ ժամանակակից Մովսեսի, արեօք թ՝ զրի մը առաւելութեամբ տարբեր անձնատրութիւն ենթադրելու է. բայց այս յայտնի է որ Ամենոսեան ցեղը կը վերջնապէս Ամենովփիս Դ.ով, որ չունենալով արու զաւակ, Հարստութիւնը անցաւ այլ ցեղի, ինչպէս վերը յիշատակեցինք. հետեալաբար Ամենովփիս Դ.էն վերջը՝ չկրնար ըլլալ Ամենովփիս մ'ալ, եթէ ոչ նոյն համարել նոյն ինքն Ամենովփիս չորրորդն:

Արդ, Աէ, Տէր ըլլալով Եգիպտոսի զահուն և տեսնելով թերացուց կրօնական կոխն ընդդէմ Արեգացոյց, խռհմութիւն համարեցաւ իր զահուն հաստատութեանը համար՝ թերացուց կողմը բռնել և աթոռը փոխադրել թերէ՛ Հոս կը պատշաճի մտցնել Ելից բացատրութիւնը, Թէ. « Եկաց այլ թագաւոր որ ոչ գիտի գեովսեփ » Ելը. Այ. 8: Այլ թագաւոր՝ ի հարկէ նշանակէ այլ Հարստութիւն այլ իշխանութիւն եւ գիպտական, վասն զի անկաւ ԺԻ Հարստութիւնն և տեղը անցաւ ԺԻ Հարստութիւնը.

Ոչ գիտի, այսինքն է չանչայա Յովսեփայ իշխանութիւնը: Արդարեւ, նախ չենք գիտի թէ Յովսեփ որքան ժամանակ մնաց իւր իշխանութեանը մէջ, բայց հաւանաւ կան է թէ ինչալով ԺԻ Հարստութիւնը, կը դադրէր նաև իշխանութիւն Յովսեփայ. բայց իւր ազդեցութիւնը, բնականաբար, չէր դադրեր, մանաւանդ Արեգի արքունիաց և քուրմերու շրջանակին մէջ որ միաստուածութեան կողմնակից էին. և Արեգացի քուրմերը խիստ զօրաւոր էին. վասն զի երբ Յովսեփ ասացաւ բոլոր Եգիպտոսը Փարաւոնի՝ ազատ մնաց Արեգ քաղաքը ինչպէս Խննդոց վկայութենէն յայտնի է « Եւ հոգ երկիրն Փարաւոնի և զժողովուրդն ծառայեցոյց իւր ի ստրուկս, ի ծագաց սահմանացն Եգիպտոսի մինչև ի ծագս նորուն, բաց յերկրէ քրմացն զի ոչ ստացաւ զնոսա Մովսէսի. քանզի տալով տայր պարգևս քրմացն փարաւոն, և ուստէին զպարգևսն զոր տայր նոցա փարաւոն. վասն այնորիկ ոչ վաճառեցին զեր-

կիրն իւրեանց »: Խննդ. ԽԷ. 20-23: Բայց որովհետև Ամենովփիս Դ. Արեգ քաղաքի քրմերը կը ճանչար, վասն զի զանոնք ընտրած էր իւր քուրմ իր նոր ստեղծած կրօնքին համար, հետեալաբար անոնց միայն կ'ընէր այս պարգևները. և միւս կրօնքներու քուրմերը իւր ստրուկ Փարաւոնի իշխանութեան տակը մնացին: Այս եղաւ շարժառիթ որ թերացիները հանց ընդդէմ Արեգացուց: Մինչդեռ ասոնք տեսնելով թերացուց զօրանալը և նոր թագաւորը անոնց կողմը, կրթնեցան Յովսեփայ իւրեկ իրենց խնամի Սասնեթի պատճառաւ: Եւ յիրաւի Յովսեփ՝ Հարստութիւնը փոխուելով, ինկած էր իր առաջի պաշտօնէն, սակայն մնաց իւր իշխան՝ և կրնար ուսնեցած ըլլալ ուրիշ պաշտօն մը նոր տէրութեանը մէջ. և իշխան մեռած. վասն զի մեռնելէ վերջը « Եղին զնա ի տապանի » Խննդ. ԽԷ. 25: Իւրեկ Եգիպտոսի իշխան մը՝ չէր կրնար Յովսեփ խնդրել շնորհ մը թաղել տալու զինքը Քանիսացուց երկիրը, ինչպէս խնդրեց նա իր հօրը ոսկերաց համար: Եւ որքան որ թագուցաւ Եգիպտացուց տապանին մէջ, բայց խնդրեց իր եղբայրներէն շնորհ մը՝ որ երբ ելլեն Եգիպտոսէ իր սովորները հեւ տերնին տանին, ինչպէս որ ըրաւ Մովսէս: Շար. Լ. ԽԵՐԵՍ ՍԻՍԱՆ

ԱՐԵՒԱԿԱՍՅՔ - SOLSTICES

Ձմեռնային արևադարձը՝ ըստ Անանիա Շիրակացույ ձմեռնային նահանջումը, մեզի պատեհ առիթ կու տայ արևակայից վրայ երկու խօսք ըսելու:

Արևակայ բսելով կը հասկըցուի, թէ՛ բառին կազմութենէն և թէ՛ աստեղագիտական իմաստով, այն կէտը՝ նշանակեալ օրուան, ուր Արևուն կեդրոնը հասնելով՝ իւր առերևոյթ շարժման ժամանակ դադար կ'առնու մի քանի օր, և այս դադարումէս վերջը՝ կը սկսի իր առաջուան ունեցած

շարժման հակառակ ուղղութեամբ ընթաց-
քը: Տարւոյն մէջ երկու անգամ կը պա-
տահի այս, ամառն ու ձմեռն:

1918 տարւոյն մէջ ամառնային արեւ-
կայն պատահեցաւ 21 Յունիսի ժ. 7. Վ. 56
զկնի միջօրէի, Պոլսական Եւրոպական
միջին ժամացոյցի. իսկ ձմեռնայինը 21
դեկտեմբերի ժ. 5. Վ. 38, նոյնպէս կէս
օրէն վերջը: Այս եղանակներուս Արեւուն
ետ դառնալը՝ նոյն կէտերուն մէջ գտնուած
կենդանակերպերուն անուամբ կը յորջորջի՝
Արեւադարձ Այնգիւրի ձմեռուան համար,
և Արեւադարձ Այնգիւրի ձմեռուան համար,
Բայց դիտելու կէտն այս է, թէ մինչև որ
արեւակայ չըլլայ՝ արեւադարձ չկրնար ըլ-
լալ: Ուրեմն ինչ է պատճառը, որ Արեւ-
զակը երբեմն իր ընթացքը կ'երազէ, եր-
բեմն կը դանդաղցնէ, և կամ կանգ կ'առ-
նու, ու այս վերջին պահուս արեւակայ
կ'ըլլայ:

Սակայն այս պատճառներու վրայ խօ-
սելէն առաջ՝ ակնարկ մը տանք Լուսի-
նեանի, Նորայրի, և Քաջունայ բառա-
բանաց մէջ Գաղղիբէն Solstice բառին
գիմացը յատկացուցած հայ բառերուն,
որոնց վրայ ապա մեր խորհրդածութիւն-
ները ընենք տեսնելու համար թէ մեր
նախնիք՝ այն նշանակած բառերը ինչ
իմաստով գործածած են:

SOLSTICE - ԲԱՌԱՐԱՆԱՑ ՄԵՋ

Եթէ ուզենանք եւրոպական գիտական
բառի մը գիմացը՝ մեր նախնեաց մէջ գոր-
ծածուած համապատասխան բառը գտնել,
պէտք ենք գիտական բառարանաց գիմել:
Solstice բառին գիմացը կը գտնենք՝

« ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ » Ի ՄԵՋ:

Արեւակայք, յեղյեղակ:

ՆՈՐԱՅՐ:

Փոփոխումն, յեղյեղումն, յեղումն, յեղ-
յեղակ արեգական, Ս. արեւակացութիւն,
արեւակայք:

Solstice d'hiver - Ձմերական, ձմե-
րային, փոփոխմունք:

Solstice d'été - Փոփոխմունք ամա-
րային, ամառնային:

ԵՒ ՔԱՋՈՒՆԻ:

Solstice. Իտ. Solstizio. Լտ. Sol-
stitium (ի բառից Sol - արեգակն, stare
- կալ). Յեղյեղակ. յեղյեղումն, յեղումն,
փոփոխումն, նահանջումն կամ նահանջումն,
և ըստ յետնոց Արեւադարձ, Արեւակայու-
թիւն, տճ. թահվիշէ շեմս:

Յետ բացատրելու հեղինակը Solstice
բառին աստեղաբաշխական իմաստը կը
սկսի խօսիլ շրջանակներու վրայ նոյն
բառին տակ. այսպէս, « Շրջանակը զու-
գահեռագանք հասարակածի, ընդ որս
անցանէ արեգակն ի յեղյեղական, կոչին
յրջանակ յեղյեղակաց (Tropiques)... Են
կրկին յեղյեղակց ի տարւոյ. յեղյեղակ
ամառայնոյ (Solstice d'été) և յեղյեղակ
ձմերայնոյ (Solstice d'hiver) կամ Փո-
փոխմունք, Յեղմունք ամառնային և ձմեռ-
նային: Առաջինն պատահէ ի 20 կամ
21 աւուրս Յունիսի ըստ նոր տոմարի,
յորժամ հասանէ արեգակն ի յեղյեղական
կամ յարեւադարձ խեցգետնոյ (Tropique
Cancer) ի հիւսիսային կիսագնդի: Եւ
պատահէ ձմեռնային յեղյեղական ի 20 կամ
ի 21 Դեկտեմբերի յորժամ հասանէ ի
յեղյեղական կամ յարեւադարձն այնեղիւ
(Tropique Capricorne) ի հարաւային
կիսագնդի:

Այս վերոյիշեալ վկայութիւններէն կը
տեսնուի թէ Նորայրը Փոփոխումն բառին
հակառէտ է, իսկ Քաջունին աւելի Յեղ-
յեղակ բառին:

Նոր շինուած բառերն նկատմամբ Sol-
stice բառին են Արեւակայք, Արեւակայու-
թիւն, Արեւակացութիւն որոնք կազմուած են
լատիններէն Sol-Արեւ և stare կենալ բա-
ռերէն. մինչդեռ Յունական τροπή, τροπικός
յառաջ եկած է τροπεῖν բայէն որ դառնայ
կը նշանակէ, ուսկից հայերէնը է Արեւա-
դարձ:

Այնչիւր հիմա մեր նախնեաց բառե-
րուն, և աւելի ճիշդ ճանշնալու համար
մեր նախնեաց բառերուն բուն իմաստը

